

TEISĖKŪROS IR POLITIKOS LYGMENS REKOMENDACIJOS LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GERINIMUI

Nuo 2021 m. Lietuvoje pastebimi dideli pokyčiai migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių reglamentavime, išleisti kaip atsakas į išaugusį iš Baltarusijos Respublikos atvykstančių nereguliarių migrantų srautą. Lietuvos Respublikos priimti sprendimai, reaguojant į šią situaciją, ne tik sulaukė kritikos iš ES Teisingumo Teismo ir Jungtinių Tautų Organizacijos, tačiau ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas pripažino, kad kai kurios LR užsieniečių teisinės padėties įstatymo nuostatos prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Atsižvelgdami į tarptautinę ir Europos Sąjungos prieglobsčio teisę, į Lietuvos Respublikos priimtus sprendimus dėl nereguliarių migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių reglamentavimo, į žiniasklaidos nuostatų ir mokslinės literatūros apie migracijos politiką tyrimus, į interviu su nereguliais migrantais ir prieglobsčio prašytojais analizės rezultatus, pateikiame rekomendacijas, kaip užtikrinti nereguliarių migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių apsaugą.

REKOMENDACIJOS:

1. Atsisakyti apgrėžimo įteisinimo ir praktikos prie Lietuvos-Baltarusijos sienos bei kolektyvinio užsieniečių, patekusių į Lietuvos teritoriją, išsiuntimo, draudžiamo tarptautinės teisės.
2. Suteikti visiems tarptautinės apsaugos prašantiems asmenims galimybę pateikti prieglobsčio prašymą kuo skubiau kompetentingoms institucijoms, nepriklausomai nuo sienos kirtimo vietos, arba suteikti sąlygas pateikti į numatytą prieglobsčio teikimui nustatytą vietą.
3. Sustabdyti ir uždrausti valstybės sienos apsaugos pareigūnams naudoti atgrasančius veiksmus ar psichologinę prievartą, bet kokią fizinę prievartą ar kitas specialiasias 58 priemones, naudojamas prieš nereguliuosius migrantus, kertančius sieną tam nenumatytose vietose.
4. Sustabdyti migrantų, pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvės apribojimo praktiką ir užtikrinti, kad vyktų individualūs vertinimai dėl asmenų sulaikymo ir tokius individualius sulaikymus taikyti tik paaiškėjus, kad asmenį būtina sulaikyti ir nėra galimybės taikyti švelnesnių priemonių. Pripažinti, kad teisė judėti tik centro teritorijoje ir galimybė iš jos išeiti tik su leidimu ir palyda yra laikytina *de facto* judėjimo laisvės atėmimu arba sulaikymu.
5. Numatyti, kad sprendimus dėl nereguliariai sieną kertančių užsieniečio neįleidimo į Lietuvos Respublikos teritoriją priimtų ne Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnai, o tik pažeidžiamumo vertinimo srityje kompetencijas turinti institucija - Migracijos departamentas.

6. Užtikrinti nekliudomą nacionalinės žmogaus teisių institucijos, nevyriausybių organizacijų ir žurnalistų patekimą į pasienio zoną stebėsenos, humanitarinės pagalbos teikimo ar visuomenės informavimo tikslais.